

A. Halis UYSAL
TÜSKOOP-BİR Genel Başkanı

Sayın Milletvekillerim, Sayın Odalar ve Borsalar Birliği'nin Değerli Genel Başkan Yardımcım, sayın ZMO Genel Başkanım, sayın TMMOB'un Değerli Başkan ve Yöneticileri, Değerli Genel Müdürlerim, Ziraat Mühendisleri Odalarının Değerli Temsilcileri, TÜSKOOP Merkez Birliği'nin Üstbirlik Başkanları ve Kooperatif Başkanları, Sayın Katılımcılar, Değerli Basın ve Medya Mensupları,

Hepinize mensubu bulunduğum, bünyesinde 2500 sulama kooperatifi, 81 ilde 27 üst birliğiyle TÜSKOOP Merkez Birliği Genel Başkanı olarak, Ziraat Mühendisleri Odaları adına, TOBB ve Ankara Ticaret Odası adına, beraber düzenlemiş bulunduğumuz Sempozyuma hoş geldiniz diyor, saygılarımı sunuyorum.

Biz, sulama kooperatifleri olarak kutsal bir görevi üstlenmişizdir. Su görevini. Su, tanrının canlılara en büyük lütfudur. Bugün canlıların en ufak hücrelerinde dahi su mevcuttur. Hele insanoğlunun yüzde 75'i sudur. Su, hayattır. Su, toprak ve insan. Bu üç unsurun olduğu yerde hayat vardır. Bunlardan birisi olmazsa, orada hayat yoktur. Örneğin, insanın olmadığı yerde, su ve toprak ne yapabilir? Toprağın olmadığı yerde insan ve su ne yapabilir? Evet, suyun da olmadığı yerde, insan ve toprak hiçbir şey yapamaz. Bu üç unsurun iyi kullanılması gereğine inanıyorum. Bunlardan birisi aksarsa, orada kuraklık da olur, kıtlık da.

Değerli arkadaşlarım, özellikle son yıllarda küresel ısınma sonucu ortaya çıkan iklim değişikliği ve bunun getirdiği ısınma, ülkemizde kuraklık olarak kendini göstermektedir. Ülkemizin sahip olduğu su kaynakları ve bulunduğu bölgeyle, jeopolitik konum göz önüne alındığında, suyun bizler için önemi daha da artmaktadır. Uzmanların belirttiğine göre NASA raporları da dikkate alınır, kuraklığın geçici olmadığı açıktır. Bu nedenle, kuraklıkla ilgili acil önlemler gündeme getirilmelidir. Bu acil önlemlerden bazıları kısaca şöyledir: Su kaynaklarını koruma ve kullanma ilkelerini içeren bir Su Yasası çıkarılmalıdır. Konuyla ilgili birimler bir araya gelerek, Milli Su Konseyi kurulmalıdır. Tarımdan dönen drenaj sularının sulama suyuyla karıştırılarak kullanımı sağlanmalıdır. 167 sayılı Yer altı Suları Yasası gözden geçirilerek eksikler tamamlanmalı, ayrıca izinsiz ve de kontrolsüz bir şekilde açılan kuyulara kullanma izni verilmemelidir. Her ortamda su tasarrufu işlenmelidir. Baraj ve gölet yapımına hız verilmeli, yer altı akiferlerine fazla yüklenilmemelidir.

Değerli konuklar,

Türkiye'mize bakıldığında yurdumuz görüldüğü gibi bir su zengini ülke değildir. Bir ülkenin su zengini sayılabilmesi için kişi başına 10 bin metreküp veya daha fazla tatlı su düşmesi gerekmektedir. Ülkemize bakıldığında, 3600 metreküple kişi başına düşen su ile dünya sıralamasında 19'uncu sırada yer almaktadır. Dünyadaki nüfusun hızla gelişimi ve buna paralel olarak artan tarımsal içme, kullanma ve sanayi suyu ihtiyaçları nedeniyle tatlı suya olan talep giderek artmaktadır. Halen dünyada su sıkıntısı çeken 26 ülkenin sayısının 50 yıl sonra 66'ya ulaşacağı ve dünya nüfusunun üçte ikisinin çeşitli su sorunları yaşayacağı tahmin edilmektedir.

Bu noktanın altını çizerek konuşmak istiyorum. Dünyada artan nüfus karşısında su paylaşımı gelecekte ülkeler arası çatışmalara da neden olacaktır.

Ülkemizde ise su durumu şöyledir: Potansiyel su miktarı 234 milyar metreküp iken, kullanılabilir miktar 117 milyar metreküptür. Su potansiyelimizi en verimli şekilde kullanabilmemiz için baraj yapımına önem vermemiz gerekmektedir. Suları yağışlı havalarda depolayarak kurak mevsimlerde kullanabileceğimiz bir altyapı kurmak zorundayız. Denize akıp giden bir damla su, milli servettir. 2003 yılındaki su tüketimimizin 39 milyar metreküp olduğu göz önünde bulunduğunda, henüz potansiyelimizin ancak yüzde 35'ini kullanabileceğimiz ortaya çıkmaktadır. Gelişmiş ülkelerde tarım sektörü, su tüketiminde yüzde 50 civarında bir yer tutarken, ülkemizde bu oran yüzde 75'i bulmaktadır. Tarım

sektöründeki su kullanımındaki ağırlığının azaltılabilmesi için su tasarrufu sağlayan modern sulama yöntemlerine başvurulması gerekmektedir.

Dünyada ilk tarımsal sulama, günümüzden 6 bin yıl önce Sümerler tarafından kazılan hendeklerle Fırat ve Dicle nehirlerinin sularını tarlalarına akıtmalarıyla başladı. Böylece insanlar sulu tarıma geçmiş oldu. Sulamalı tarım sayesinde insanlar artık üretim elde ettiler. Bildiğimiz anlamda uygarlık böyle başladı. Kentler kuruldu, nüfus arttı. Ortaya yönetici sınıflar çıktı. Benzer gelişmeler Mısır'ın Nil vadisinde, Hindistan'ın İndus vadisinde ve Çin'de Sarı Nehir civarında yaşandı.

Günümüzde de toplumların çoğu, sulamalı tarıma bağımlı. Örneğin Mısır'da tarım yüzde 100 sulamayla yapıyor. Türkiye de, sulamalı tarımda önde gelen ilk 10 ülke arasına giriyor.

Değerli konuklar,

Türkiye'de tarımsal sulama yönetimi, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nce yürütülmekte olup; 1994 yılına kadar ulusal düzeyde yapılan çeşitli toplantı, sempozyum ve panellerde DSİ tarafından yapılan sulama işletmeciliğinde çeşitli sorunlar olduğu, verimli olmadığı, dolayısıyla tesislerin çiftçilerce kurulacak bağımsız çiftçi kuruluşlarına devredilmesinin uygun olacağı, çiftçi kuruluşlar olarak da, sulama kooperatiflerinin öncelikle kurdurulması gerektiği sonucuna varılmış idi. DSİ sulama tesislerinin işletmesini çiftçi kuruluşlarına devretmeyi kararlaştırmış, ancak yasal durumu, yapısı ve işleyişi, sulama işletmeciliği yöntemine uygun olmayan ve DSİ tarafından iki-üç yöneticinin ısrarıyla kurdurulan sulama birliklerine devretmeye başlamıştır.

Sulama birlikleri, asıl görevi sulama olmayan, belediyelerin ve köy tüzel kişiliklerinin bir araya gelmeleriyle kurulmaktadır. Çiftçi katılımı düşük düzeyde ya da hiç yoktur. Üstelik bu birliklerin demokratik karar alma mekanizmaları bulunmayıp, birliğin esas kurucuları, çiftçiler değil, yerel yönetimlerdir. Belediyeler ve muhtarlıklar olmaktadır. Yani, bir nevi kamu işletmeciliği niteliğine tekrar büründürülmektedir.

Sulama kooperatifleri ise, temel dayanağı 1163 sayılı Kooperatifler Yasası olan ve birim kooperatif ana sözleşmeleri ile yapısı sağlamalaştırılan ve yarım asırdır bu işleri sürdüren demokratik, katılımcı çiftçi kuruluşlarıdır. Uygulamada bu kooperatifin başarılı olduğu da bilinen bir gerçektir. Konusunda uzmanlık ve deneyim kazanmış sulama kooperatifleri ve üst birliklerinin, sulama işletmeciliğinde uzun bir uygulama deneyimi bulunmaktadır. Zaten gelişmiş Batı ülkelerinde sulama tesislerini işleten birimler de, bizim kooperatiflerimiz gibi bağımsız çiftçi kuruluşlarıdır. Bu kuruluşların organları, işleyişi ve denetimi, tamamen ülkemizdeki kooperatifle aynı olmaktadır. Ortada bir isim değişikliği bulunmaktadır. Sulama kooperatifleri, sadece tesislere sahip çıkmakla kalmayıp, her türlü giderleri de kendileri karşılamaktadır. Dolayısıyla devlet üzerinde herhangi bir yük söz konusu değildir.

TÜSKOOP-BİR olarak; ulusal su kaynakları politikasını belirlemek ve gerekli durumlarda kuraklık, sel gibi durumlarda önlemler almak ve yönetim için milli su konseyi oluşturulması, su ve toprak kaynakları envanterinin çıkarılması, su ve toprak kaynaklarının kirlenmesini ve yok olmasını engelleyici önlemlerin bir an önce alınması, tarımsal sulama işletmeciliğinde, çiftçilerin söz sahibi olması ve kooperatifçiliğin desteklenmesi, tarımsal amaçlı sulama için kullanılan elektrik ücretleri artış oranlarının çok yüksek olmaması, DSİ tarafından kurulan sulama birliklerinin, asıl sahibi olan sulama kooperatiflerine devrinin sağlanması, açık sistem sulama tesisi inşaatından vazgeçilmesi, iletim kayıplarının minimum olduğu su kullanımının daha tasarruflu olduğu kapalı sistem sulama tesislerine ve yağmurlama ve damlama yöntemiyle sulamaya geçilmesi, sulama tesislerini yenileme projelerinde bu konunun göz ardı edilmemesi, Ulusal Tarım Platformu'nun Türkiye'de tarımın gelişmesi, tarımsal üretimin artması için gerekli karar olarak uygulamaya koyması, Ulusal ve uluslar arası düzeyde dayanışmanın gerçekleşebilmesi için tarımsal kooperatifle ilgili düzenlemelerin gözden geçirilmesi ve yeniden yapılanmasının sağlanarak çağdaş

örgütler durumuna getirilmesinin gerekliliğine inanmaktayız. Sulama birlikleri, sulama kooperatiflerine devredilerek ucuz suyla pahalı su birleştirilip, çiftçiye daha ucuz su imkanı sağlanmalıdır.

Değerli konuklar,

Temel bir gerçeği anımsatmakta yarar vardır. Su, ekonomik değere sahip sınırlı bir doğal kaynak olup, kamu malıdır. Tarım, gübresiz, zirai ilaçsız, makinasız olabilir, ancak su olmadan asla tarım olamaz. Dolayısıyla su dünyanın en değerli ve kıtlığı yaşam için en ciddi tehdit olan bir kaynak olup, tarımımızın en değerli ögesidir. Su kaynaklarımızı büyük titizlikle korumak ve sahip çıkmamız gereğine inanıyorum.

Sonuç olarak şunu söylemek istiyorum: Ekonomik sorunlar çözülebilir. Siyasi istikrarsızlıklar giderilebilir. Hatta ve hatta ABD-Irak savaşı da bitebilir. Ama duyarsız kalınan çevre, zamanla bizim sonumuzu hazırlayacaktır. Bu duygular içerisinde hepinize saygılarımı sunuyorum.